

Bieńkowski, Tadeusz

"Puer eruditus. Idee edukacyjne Wincentego z Beauvais (ok. 1194-1264)", Adam Fijałkowski, Warszawa 2001 : [recenzja]

Rozprawy z Dziejów Oświaty 41, 255

2002

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Adam Fijałkowski, *Puer eruditus. Idee edukacyjne Wincentego z Beauvais (ok. 1194–1264)*, Wydawnictwo Neriton, Warszawa 2001, ss. 225, ilustr.

Książki dotyczące wychowania w średniowieczu europejskim są nader rzadkie. Ukazanie się takiego dzieła jest wydarzeniem, tak mało mamy badaczy – specjalistów tej dziedziny. Adam Fijałkowski po opublikowaniu w czasopiśmie naukowych kilka artykułów o Wincentym z Beauvais, wystąpił z obszerną książką, w której dotychczasowe badania przedstawił w postaci rozszerzonej i znacznie lepiej udokumentowanej. W ten sposób autor wypełnia na polskim rynku książek historycznych lukę w wiedzy o poglądach pedagogicznych rozpowszechnionych w XIII wieku w środowisku zakonu dominikanów i cystersów. Czyni to w sposób bardzo udany. Książka jest wyposażona w wyczerpującą bibliografię obejmującą kilkaset pozycji w kilku językach. Układ treści jest przejrzysty i metodyczny, a książka jest tak napisana, że łatwo ją streścić. Świadczy to o umiejętności autora prowadzenia wywodu w sposób sukcesywnie logiczny.

Swoją książką A. Fijałkowski przedstawia się jako już dojrzały badacz epoki średniowiecza dysponujący dobrym warsztatem, panujący nad źródłami i zdolny je interpretować. Te zalety warsztatu pozwoliły autorowi przejrzeć i zarazem przekonywująco przedstawić idee edukacyjne Wincentego.

Wszelako przy wszystkich zaletach i niewątpliwej atrakcyjności tematycznej tej książki, można wynieść z lektury pewien niedosyt intelektualny. Zabrakło bowiem szerszego umieszczenia dzieł Wincentego w tradycji Zwierciadła

(*Specula*). Ponadto o praktyce Wincentego przenoszenia monastycznych zaleceń edukacyjnych do życia ludzi świeckich, autor wspomina tylko ogólnie i z pełną wyrozumiałością (s. 147). W książce nie znalazła się opinia o braku uniwersalności zaleceń Wincentego, które prawdopodobnie były przeznaczone dla otoczenia króla Ludwika Świętego i tylko tam mogły być akceptowane. Trudno bowiem sobie wyobrazić, aby w szerszym zakresie młodzieńcy pochodzenia szlacheckiego poddawani byli tylko wychowaniu moralnemu – jak zaleca Wincenty – i kształceni tylko w szkole z pominięciem obowiązującego w średniowieczu ćwiczeniu w siedmiu umiejętnościach rycerskich. Skoro tyle miejsca zajęło w książce opisanie idealnego władcy świeckiego w wykładni Wincentego, to można było wspomnieć o innym jeszcze ideale władcy postulowanym i urzeczywistnianym w średniowieczu. Wnioski autora książki umieszczone we właściwym kontekście porównawczym byłyby wówczas o wiele pełniejsze.

A. Fijałkowski polubił twórczość Wincentego z Beauvais i dlatego przy każdej okazji tłumaczy i usprawiedliwia średniowiecznego pisarza w jego niekonsekwencjach i ograniczeniach. A skądinąd z uzasadnieniem nazwać można utopijnym program Wincentego wychowania intelektualnego ludzi świeckich i elit władzy.

Tadeusz Bienkowski

Nauczanie w dawnych wiekach. Edukacja w średniowieczu i u progu ery nowożytnej. Polska na tle Europy. Pod red. Wojciecha Iwańczaka i Krzysztofa Brachy. WSP im Jana Kochanowskiego, Kielce 1997, ss.320.

Książka jest zbiorem 24 referatów i komunikatów wygłoszonych na konferencji odbytej 18–20 maja 1995 r. w Mąchocicach-Ameliówce koło Kielc. Jak podkreśla Wojciech Iwańczak w *Słowie wstępnym*, celem konferencji

było zbadanie słabo znanego „stanu wiedzy o nauczaniu w średniowieczu i czasach wcześniejszej epoki nowożytnej”. Wystąpienia referentów dotyczyły nie tylko problematyki edukacyjnej Polski. Sporo miejsca poświęcono